

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Effectief
toezicht

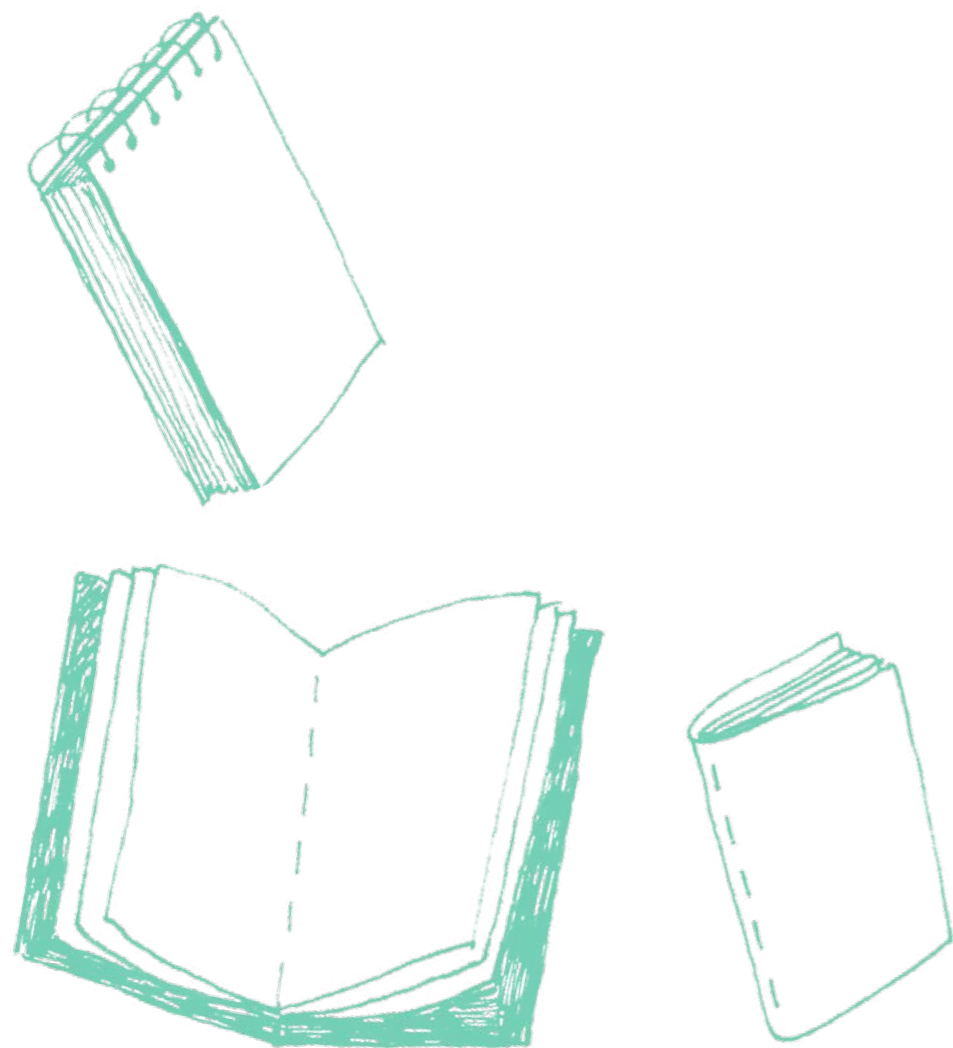
voe

go

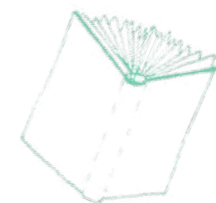
on

De Staat van het Onderwijs

Onderwijsverslag 2015

04	Voorwoord
08	Opening
32	Aan het woord
44	Paneldiscussie
52	Themasessies
62	Actiepunten
72	Verskil maken
86	Afsluiting

Voorwoord door

MONIQUE VOGELZANG
Inspecteur-generaal van het Onderwijs

MONIQUE VOGELZANG
Inspecteur-generaal van het Onderwijs

“Ik hoop dat vandaag alle betrokkenen worden geïnspireerd om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.”

Voor het eerst heeft de Inspectie van het Onderwijs een congres georganiseerd rondom het verschijnen van ‘De Staat van het Onderwijs’. Ook voor het eerst verschenen gelijktijdig de publicaties ‘De Staat van de Leerling’ en ‘De Staat van

de Leraar’. Dat was meer reden dan ooit om elkaar gelijktijdig te ontmoeten en in gesprek te gaan over de ontwikkelingen in het onderwijs. Dit verslag is een weergave van dit congres. Ik hoop dat het alle betrokkenen, of het nu gaat om school-

leiders, bestuurders, leraren of leerlingen, zal inspireren in het verder verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs in Nederland.

Opening & overhandiging

LIESBETH SCHÖNINGH
Voorzitter College van Bestuur ROC A12

BORIS VAN DER HAM
Dagvoorzitter

“Onze studenten dragen bij aan de organisatie van dit congres. Vandaag mag ik u welkom heten in het hart van ons mbo. Dagelijks ben ik aanwezig om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Deze dag gaat me dan ook aan het hart.”

LIESBETH SCHÖNINGH
Voorzitter College van Bestuur ROC A12

“Er moet meer en beter naar leerlingen worden geluisterd.”

Boris opent het congres, geheel in lijn met het prachtige weer, op stralende en luchtige wijze. Na een kort welkom roept hij staatssecretaris Dekker en de ‘karaktertrekkers’ van diverse opgestelde staten naar voren. Eén van de schrijvers van de Staat van de Leerling - Jelle Burger uit 6 vwo - trapt af en opent vlijmscherp door aan te geven dat beleidsmakers volgens hem geen visie hebben. Er worden allerlei dingen bedacht, zonder dat het duidelijk is waartoe het moet leiden, stelt hij.

De leerlingen geven aan dat ze goed terecht willen komen. Ook vinden ze het belangrijk dat er niet alleen aandacht is voor rekenen en taal, maar ook voor andere vakken. Staatssecretaris Dekker vertaalt dat heel handig naar investeren in talentontwikkeling.

Diverse leerlingen komen aan het woord. Het verschil in niveau van de leraren is te groot, en dat is een struikelblok, geeft een leerlinge aan. Volgens haar kunnen sommige leraren beter wat

anders gaan doen. Ook zij benoemt het gebrek aan visie als een probleem. Tot slot komt een mbo-leerling aan bod. De jongen geeft aan dat er te weinig naar leerlingen wordt geluisterd. Dekker ziet duidelijk een gemene deler terugkomen in de verhalen van de leerlingen: er moet meer en beter naar leerlingen worden geluisterd. Een boodschap die hij aan alle aanwezigen meegeeft.

Dan is het aan de leraren om de Staat van de Leraar te overhandigen aan minister Jet Bussemaker. De reden tot schrijven van het rapport? Ook zij worden te weinig gehoord, terwijl zij een onmiskenbare schakel binnen het onderwijs zijn. Minister Bussemaker vult hen aan: “Leraren moeten niet alleen beter luisteren naar leerlingen, maar vooral ook voor hun mening uitkomen. Alleen dan kom je tot kwalitatief beter onderwijs.”

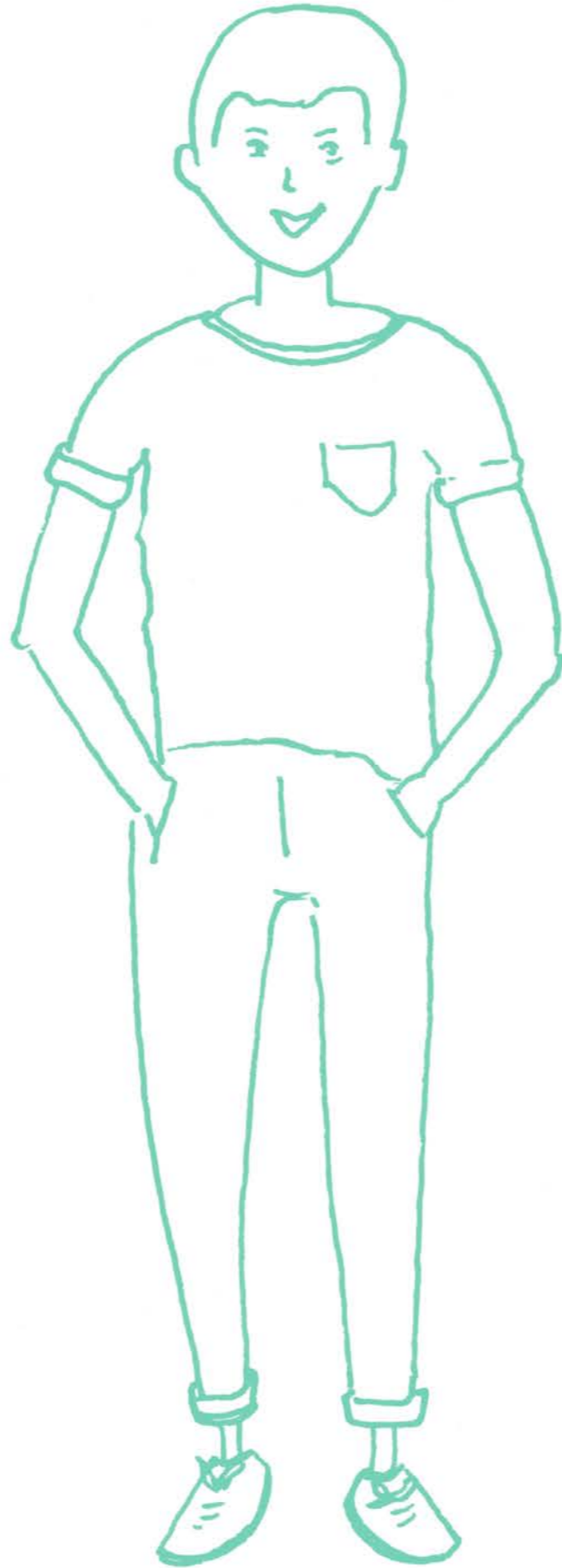
Minister Bussemaker neemt de Staat van de Leraar in ontvangst. Ze stelt de leraren op het podium een aantal vra-

gen, waaruit haar betrokkenheid en haar kennis van zaken blijkt. Ze daagt de leraren uit om het achterste van hun tong te laten zien: “Welke belemmerende regelgeving, waar jullie dagelijks mee te maken hebben, moet op de agenda worden gezet?” Er valt een ijzige stilte, het publiek lacht. Gelukkig spreken enkele leraren zich toch uit over welke regelgeving hen in de praktijk belemmert. Ook in deze onderwerpen is een gemene deler te ontdekken: angst. Angst voor een slechte beoordeling en angst om bestraft te worden indien de school zich niet aan de regels houdt. Maar, stelt Bussemaker, angst is een slechte raadgever.

Tot slot is het woord aan de inspecteur-generaal van het Onderwijs: Monique Vogelzang. Zij beschrijft de punten waar de inspectie trots op is, maar ook waar ruimte is voor verbetering. Ter afsluiting overhandigt zij De Staat van het Onderwijs 2013/2014 aan de minister.

LUISTER

DE

NAAR

LEERLING

“Ik vind het belangrijk dat jullie, de leerlingen, als eerste naast mij staan. Uiteindelijk draait het hele onderwijs om de leerlingen.”

SANDER DEKKER
Staatssecretaris

ROCA 12

Staatssecretaris Sander Dekker ontvangt 'De Staat van de Leerling' van een van zijn beste adviseurs: Jelle Burger.

“We moeten kinderen vooral meegeven dat het niet alleen om rekenen en taal gaat, maar ook om zingeving en het leven zelf.”

BORIS VAN DER HAM
Dagvoorzitter

Staatssecretaris Sander Dekker luistert naar leerlingen Ivo Siebum en Heleen Florijn.

“Na rondgang bij diverse scholen hoor ik van veel beginnende leerkrachten, dat zij regelmatig in een soort niemandsland terecht zijn gekomen. Dit kan en mag niet gebeuren.”

JET BUSSEMAKER
Minister van Onderwijs

'De Staat van de Leraar' wordt aangeboden aan minister van Onderwijs, Jet Bussemaker

*Inspecteur-generaal van de
Onderwijsinspectie, mevrouw Vogelzang
overhandigt De Staat van het Onderwijs
aan minister Bussenmaker en
staatssecretaris Dekker.*

**“Veel criticasters uit
binnen- en buitenland
realiseren zich vaak
niet hoe veelzijdig
het onderwijs in
Nederland is.”**

MONIQUE VOGELZANG
Inspecteur-generaal van de Onderwijsinspectie

ROCA 12

1

2

3

4

5

6

7

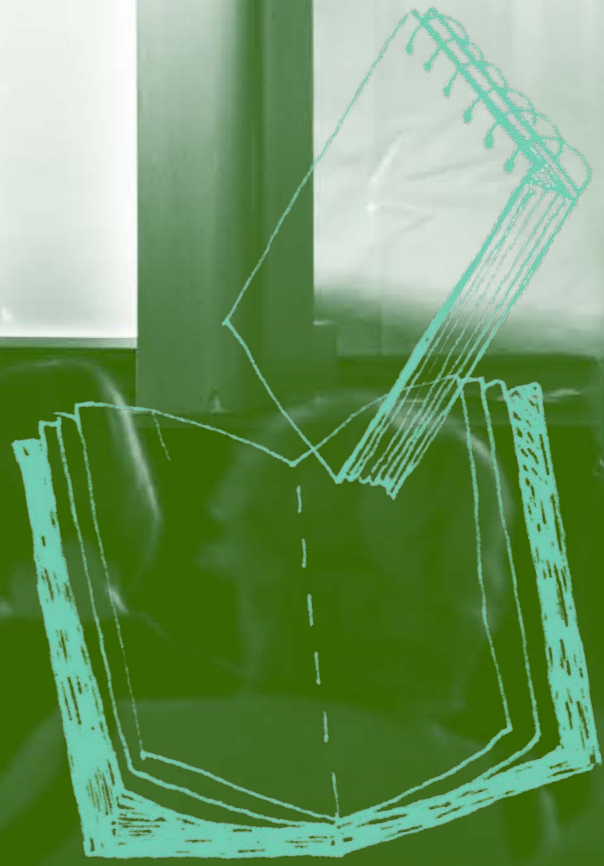
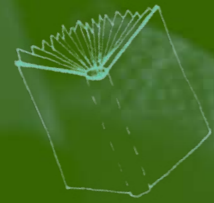
8

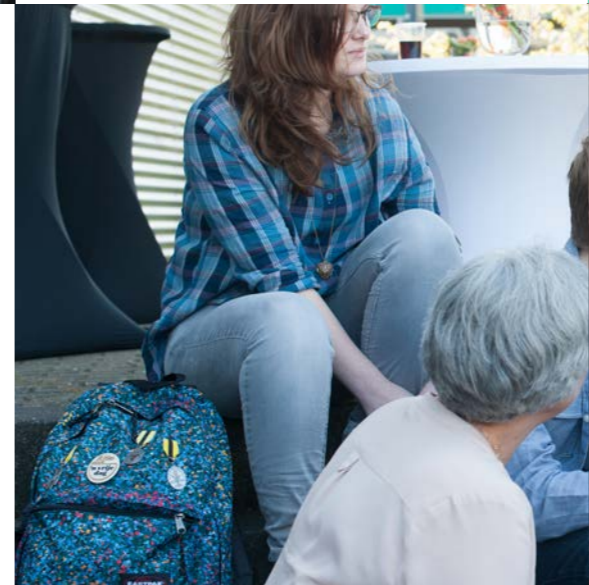
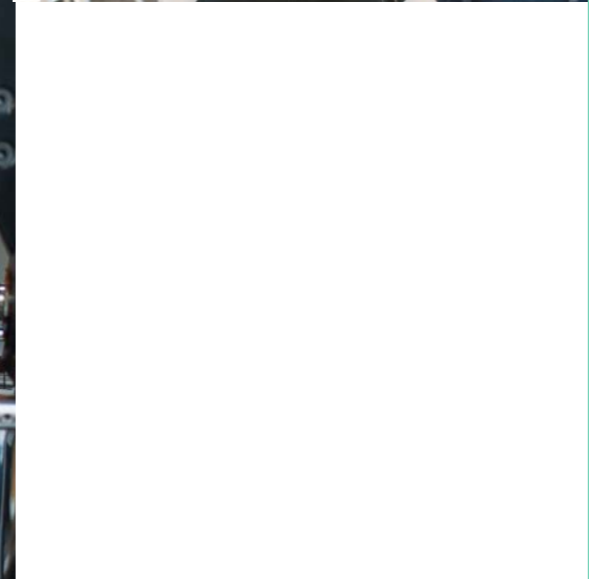
9

0

ROCA 12

Aan het woord

ARNOLD JONK
*Inspectie van het Onderwijs,
hoofdinspecteur*

MONIQUE VOGELZANG
Inspecteur-generaal van het Onderwijs

INGE DE WOLF
*Coördinerend inspecteur bij de
Inspectie van het Onderwijs*

MONIQUE VOGELZANG
Inspecteur-generaal van het Onderwijs

“Het is tijd om de mouwen op te stropen.”

Gezamenlijk
inzetten om een
bepaald doel te bereiken

Ik vind het heel bijzonder dat alle betrokken partijen vandaag het gesprek aangaan. De vraag of het onderwijsstelsel onvoldoende flexibel is geworden staat voor mij centraal. Het uitspreken van intenties is geen prioriteit, maar juist met alle sectoren bij elkaar zitten

en oorzaken benoemen. Het is belangrijk om het stelsel te blijven vernieuwen en het belang van de leerling centraal te stellen. Dat kan betekenen dat wij ons toezicht moeten veranderen. Wat ik persoonlijk zou willen bijdragen aan de vernieuwing van het onderwijs, is

om bruggen te bouwen. Het zou mooi zijn als we de verschillen vergeten en stoppen met vingerwijzen. Het is tijd om de de mouwen op te stropen en het onderwijs veranderen, in plaats van praten over hoe we dat moeten doen.

“Als wij linksaf willen maar de leerling ervaart het als rechtsaf, dan doen we iets niet goed.”

Deze dag is niet alleen voor ons uniek, ik heb in mijn hele carrière nog niet meegemaakt dat we met zo'n diverse groep mensen bij elkaar zijn. Bepaalde rollen lijken vandaag zelfs omgedraaid. We spreken vaak wat er theoretisch gezien kan en niet kan, maar wat de leerlingen waarnemen en ervaren is uiteindelijk het enige dat telt. Een voorbeeld: de stapelmogelijkheden

nemen af. We kunnen van alles proberen en ervoor zorgen dat we linksaf gaan, maar als de leerling ervaart dat we rechtsaf gaan, dan klopt er iets niet. Zelf probeer ik onvermoeibaar te zijn en altijd met iedereen het gesprek aan te gaan. Ik wil benaderbaar zijn en geen enkel onderwerp schuwen. Niet alleen over de beeldvorming, maar over alle zaken die tot beter onderwijs leiden.

Soms kost dit veel energie, maar ik doe het heel graag. Wat ik bij de meeste mensen voel en ervaar is dat niemand het onderwijs opgeeft, en dat is naar mijn idee het allerbelangrijkste. Geef niet op. We hebben iedereen nodig en het is een fantastische sector.

ARNOLD JONK
Inspectie van het Onderwijs,
hoofdinspecteur

INGE DE WOLF
Coördinerend inspecteur bij de
Inspectie van het Onderwijs

“Het systeem is veel te star en inflexibel geworden. We moeten leerlingen meer de gelegenheid tot stapelen bieden.”

Het is prachtig dat iedereen die iets met onderwijs te maken heeft vandaag aanwezig is. We zijn in gesprek, in plaats van over elkaar te praten. Dit moeten we vaker doen. De kansen voor leerlingen veranderen: ze begeven zich vrij snel op een vastgelegd pad, waarbij er weinig

wordt gestapeld. Dat is er een beetje ingeslopen, maar het raakt me wel en het moet worden aangepakt. Op het moment begeleid ik een Marrokaans meisje, ze doet vmbo basis en hoewel ze een hoger niveau aankan, kreeg ze een laag advies. Het is verschrikkelijk

moeilijk om haar op een ander niveau in te laten stromen. Ik wil graag beter begrijpen waarom het stelsel zo inflexibel is geworden. Laten we uiteindelijk allemaal de leerling centraal zetten.

IK WIL

voor de loopbaan.

Stapelen

?

Ik mag niet

beter?

Waarom

... Stapelen

Stapelen

mēēr

Stapelaar

minder

voor wie

“Ik zou willen dat we de verschillen vergeten en stoppen met wijzen.”

MONIQUE VOGELZANG
Inspecteur-generaal van het Onderwijs

“Wat je bij de meesten voelt en ervaart is dat niemand het onderwijs opgeeft.”

ARNOLD JONK
*Inspectie van het Onderwijs,
hoofdinspecteur*

“Laten we eindelijk allemaal de leerling eens centraal zetten.”

INGE DE WOLF
*Coördinerend inspecteur bij de
Inspectie van het Onderwijs*

Panel discussie

GEERT TEN DAM
UVA, hoogleraar Onderwijskunde

ALDERIK VISSER
Wolfert TTO, leraar

ARNOLD JONK
*Inspectie van het Onderwijs,
hoofdinspecteur*

IVO SIEBUM
*Mbo leerling artiestenopleiding,
Noorderpoort*

LIESBETH SCHÖNING
*Voorzitter College van Bestuur,
ROCA12*

Onder leiding van
BORIS VAN DER HAM

“Collectieve paden om leerlingen de mogelijkheid te bieden tot stapelen, moeten hoe dan ook open gehouden worden.”

GEERT TEN DAM
UVA, hoogleraar Onderwijskunde

Het panel bespreekt onder leiding van Boris het rapport van de onderwijsinspectie. De onderwerpen volgen elkaar in hoog tempo op en variëren van belemmerende regelgeving, de rol van de inspectie tot aan de definitie van kwaliteit. Iedereen komt aan het woord en heeft een duidelijke mening. Een echt debat wordt het echter niet. Men is het niet overal met elkaar mee eens, maar er wordt niet echt op elkaar gereageerd. Eén thema wordt door alle panelleden veelvuldig

besproken: het stapelen, oftewel het door laten stromen van leerlingen naar een hoger niveau. Iedereen is het erover eens dat dit in de praktijk onvoldoende uit de verf komt. Angst blijkt ook hier een slechte raadgever zijn. Het gebeurt regelmatig dat scholen het niet aandurven om leerlingen een hoger onderwijsadvies mee te geven waardoor de lat (te) laag komt te liggen. Veranderingen in regelgeving en het onderwijsstelsel an sich blijken belemmerend te werken. Arnold Jonk

trekt de conclusie dat de beperkingen en de angst voor de onderwijsinspectie volgens hem in het hoofd van de leraren zitten. Dit terwijl het in de praktijk niet zo is en hoeft te zijn. Hij steekt hierbij wel hand in eigen boezem en geeft aan dat een verandering in beeldvorming noodzakelijk is.

Daarna wordt het debat afgesloten en kunnen de mensen genieten van een heerlijke lunch en het evenzo prachtige weer.

GEERT TEN DAM
UVA, hoogleraar Onderwijskunde

“Van window dressing wordt niemand beter.”

“Collectieve paden om te leerlingen te laten stapelen, moeten koste wat het kost open gehouden worden.”

“Er moeten beschermmechanismes komen om de diversiteit op scholen te blijven garanderen.”

LIESBETH SCHÖNING
Voorzitter College van Bestuur, ROC A12

“De belangrijkste voorwaarde is dat kwaliteit niet van boven komt, maar door alle lagen van een organisatie wordt gedragen. Alleen dan maak je meters.”

“Stapelen vraagt moed van leerlingen en zij moeten daarin worden gesteund. Indien leerlingen niet meer stapelen dan vrees ik dat minder mensen hun opleiding afmaken.”

IVO SIEBUM
Mbo leerling artiestenopleiding,
Noorderpoort

“Er wordt al lang geroepen dat leraren beter moeten luisteren naar de leerlingen, maar het gebeurt maar niet.”

ALDERIK VISSER
Wolfert TTO, leraar

“Leraren voelen wel dat er meer ruimte komt. De angst wordt ook minder. We moeten, samen met de leerlingen aan een eigen cultuur op school werken.”

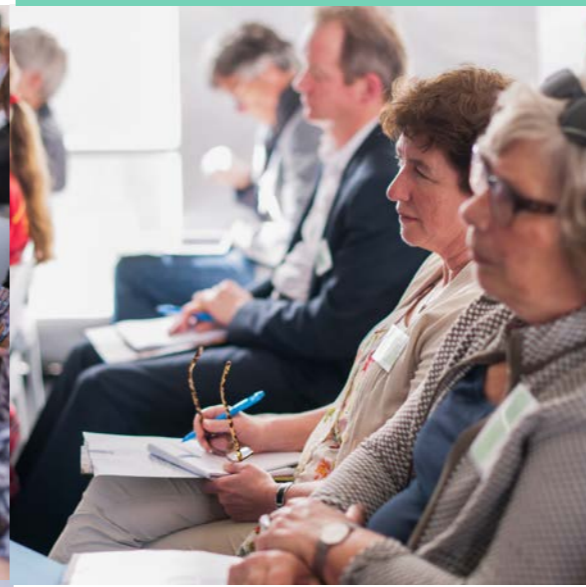

ARNOLD JONK
Inspectie van het Onderwijs,
hoofdinspecteur

“Scholen deden in het verleden te weinig met de aanbevelingen om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Dit gaat de laatste jaren gelukkig beter.”

“De angst voor de onderwijsinspectie zit in het hoofd van leraren.”

Hoe verhogen we de kwaliteit van het onderwijs?

Twitter mee op
#onderwijscongres of
op de OC '15 app

Resultaten themasesies

#1

#2

De staat van het Onderwijs

Inspecteer jezelf!

“De onderwijsinspectie neemt de tijd om echt met de leerlingen in gesprek te gaan. Dat vind ik een dikke plus.”

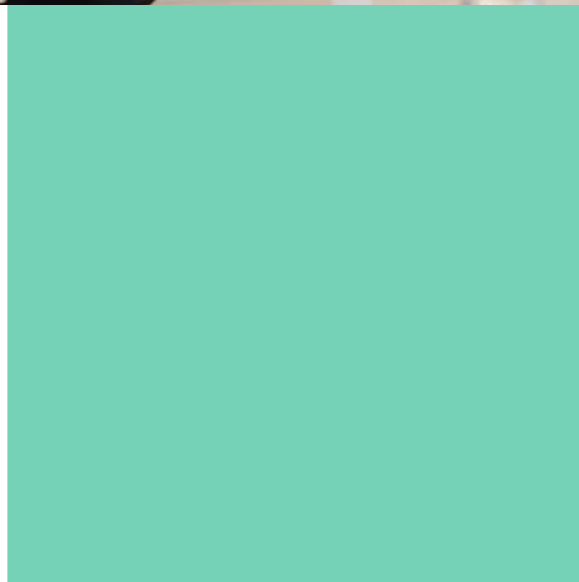
Hoe maak je het verschil?

“Misschien komen leiders wel buiten het onderwijs vandaan.”

“Met kinderen moet je niet teveel experimenteren.”

Schoolloopbanen, Hoe versoepelen we de overgang tussen sectoren?

“We denken nog steeds in bestaande, achterhaalde systemen.”

Waar blijft het geld?

“Het gaat om inzicht in je eigen organisatie. Weten wie de stakeholders zijn, welke invloed zij hebben, en weten hoe je ze inzicht kan geven in je beleid.”

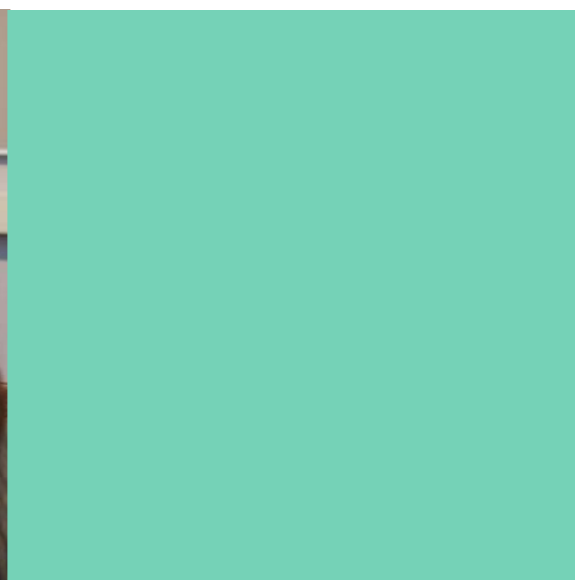

Staat van de Leraar

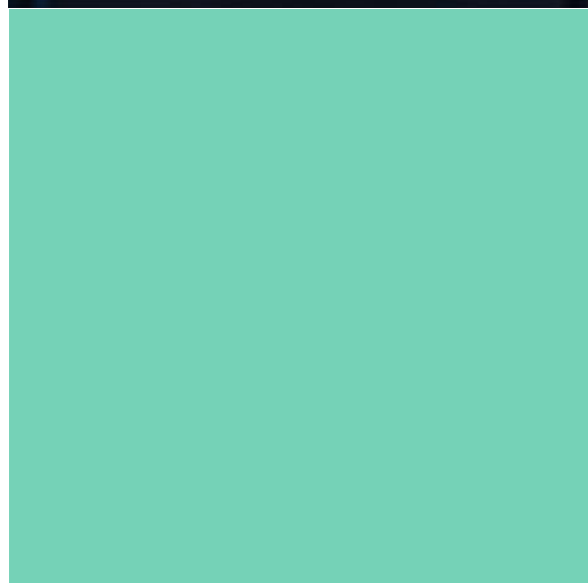
De leraar legt uit

“Binnen het mbo is verandering de norm geworden. De versnelde veranderingen in de maatschappij zorgen ervoor dat de eisen aan leraren en scholen met de dag hoger worden.”

“De werkdruk is te hoog. Ik heb uitgerekend dat ik 3 minuten per dag, per leerling heb om dingen na te kijken. Daar kan ik niets mee.”

“Ik probeer mijn leerlingen aan te sporen om meer filosofisch over vakken en het lesaanbod na te laten denken.”

“Het raakt me heel erg wanneer leerlingen zeggen dat ze niks aan school vinden, maar ik begrijp ze wel.”

Staat van de Leerling

De leerling legt uit

“De onderwijsinspectie vroeg mij kritisch naar het mbo te kijken. Dat deed ik maar al te graag, lekker klagen willen we allemaal.”

“Als de techniek de mensen inhaalt gaat het niet goed met de wereld, daarom vind ik het belangrijk dat we we goed leren schrijven.”

“Regels en dingen die worden opgelegd werken gewoon niet. Leerlingen moeten iets zelf echt willen en niets doen omdat het moet.”

“Het is belangrijk dat iedere leerling persoonlijk wordt benaderd om behoeften te bepalen. Voor alsnog is dit een ideologie. De vraag over hoe we dit in de praktijk moeten aanbrenge is blijvend.”

Actie punten

Schoolloopbanen

Zorg voor een goede overdracht naar andere leraren □

Reken elkaar niet af maar ga in gesprek □

Stel jezelf als school de vraag of je leerlingen een realistische kans biedt □

Handel vanuit moreel besef □

Gemengd diploma moet mogelijk zijn □

#1

Sturen op kwaliteit

Ontwikkel een visie en betrek
iedereen erbij

Organiseer collegiale consultaties

Toon lef en neem initiatief

Betrek de leerlingen bij de plannen

Vier je successen!

Professionalisering

Beloon initiatieven van leraren □

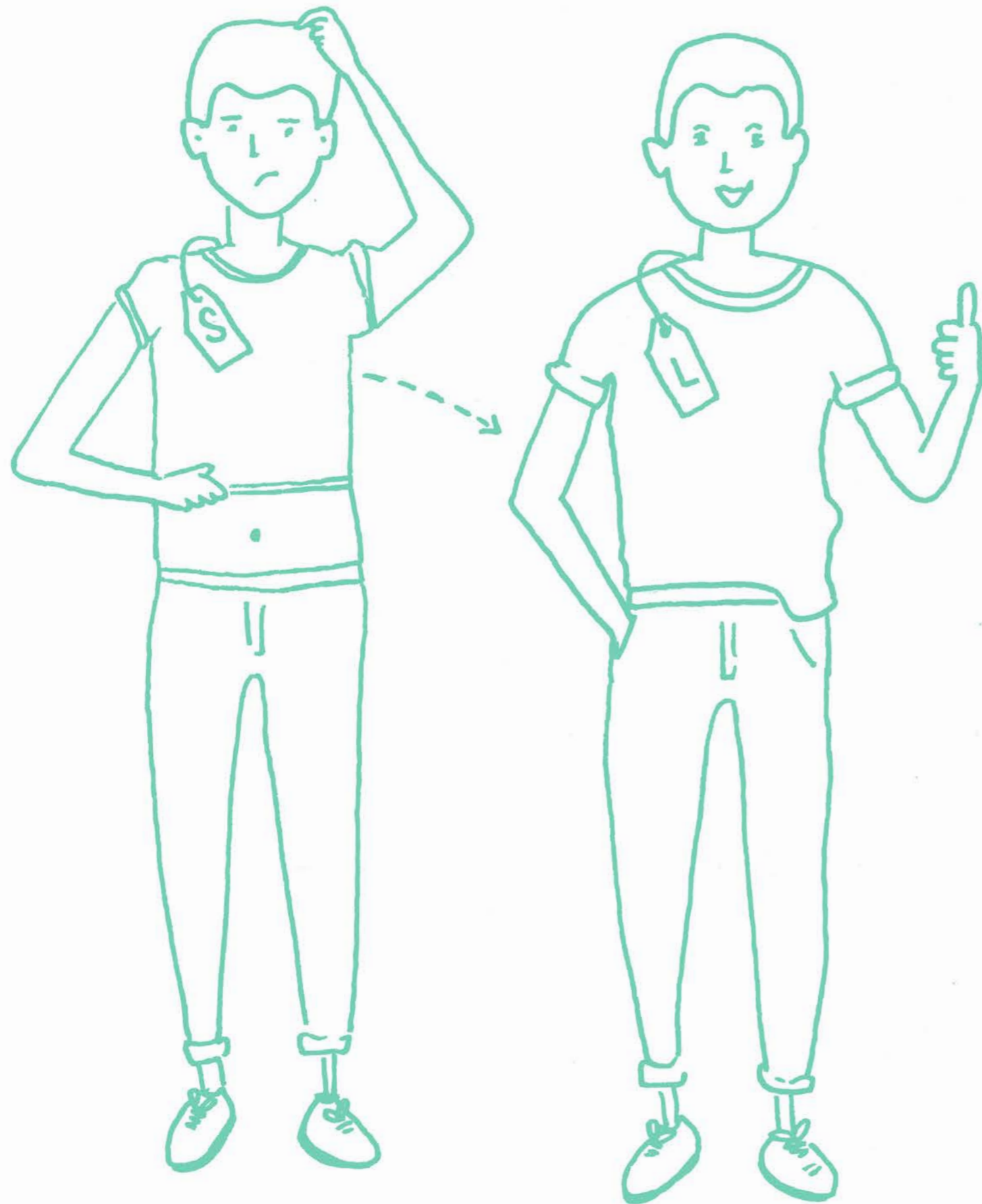
De ontwikkeling van een leerling mag □
nooit afhangen van één leraar

Professionaliseren is investeren, □
verantwoordelijkheid geven en loslaten

Durf kritiek te geven aan slecht □
presterende leraar

Personeelsbeleid richten op □
talentontwikkeling

#3

HET GAAT NIET
OM WAT JE MEET,
MAAR WAT JE
MET DE RESULTATEN
DOET.

Verskil maken binnen het onderwijs

AMAL ARAB
Leerling primair onderwijs

PARTO SOHRABI
Leerling primair onderwijs

MILAN AMBROSE
Leerling primair onderwijs

SIETSKE DIJKHOF
Docent Nederlands

GERARD ZEEGERS
Directeur de Bonckert

JORRIT BLAAS
*Leraar en founding father
van de Staat van de Leerling*

LISANNE VAN BROUWERSHOVEN
*Student onderwijskunde
Universiteit Utrecht*

MEREL DE HERDER
*Student Research
Master Gender and Ethnicity*

“Ik wil graag meer bewegen. Mijn advies is: meer gym en langer gym!”

AMAL ARAB
Leerling primair onderwijs

“Vraag de leerlingen
wat zij nodig hebben
voor de toekomst.”

MILAN AMBROSE
Leerling primair onderwijs

“We moeten vaker
naar buiten. Veel
frisse lucht is gezond,
daardoor kan je
beter leren.”

PARTO SOHRABI
Leerling primair onderwijs

LISANNE VAN BROUWERSHOVEN
*Student onderwijskunde
Universiteit Utrecht*

“Het Onderwijs is één ‘ding’, dat lijkt simpel, maar is zoveel omvattend. Een goede samenwerking tussen verschillende organisaties is heel belangrijk om er een eenduidig geheel van te maken.”

SIETSKE DIJKHOF
Docent Nederlands

“Ik maak een verschil door mijn oprechte nieuwsgierigheid naar mijn leerlingen. Ik wil graag weten hoe het met ze gaat en wat ze bezighoudt. Ik wil uitstralen wie ik ben, waar ik voor sta en dat overbrengen op mijn leerlingen. Ik wil ze zelf laten nadenken en niets opleggen.”

GERARD ZEEGERS
Schoolleider

“Mijn advies is heel simpel, daar heb je geen boekwerk voor nodig: wees eigenwijs en pak je verantwoordelijkheid vanuit je eigen visie vast.”

JORRIT BLAAS
*Leraar en founding father van de
Staat van de Leerling*

“Ik wil mijn leerlingen activeren en motiveren met een activerende didactiek. De huidige manier van lesgeven is te uniform en te statisch: er wordt niet gekeken wat de leerling nodig heeft. Dat doorbreek ik door deze lesmethode te hanteren.”

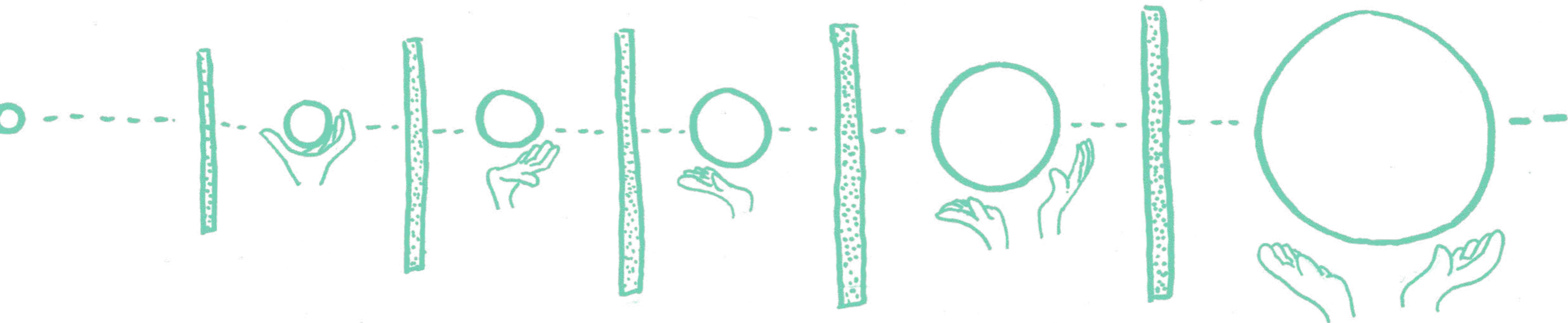
MEREL DE HERDER
*Student Research
Master Gender and Ethnicity*

“Een verschil maken in de maatschappij begint bij mijn persoonlijke ontwikkeling. Ik wil bestaande normen en waarden doorbreken en mensen die daar buiten vallen begeleiden. Eigenlijk zou niemand in een hokje geplaatst moeten worden, maar dat gebeurt helaas wel.”

DE BELANGRIJKSTE VOORWAARDE
is dat kwaliteit niet van boven komt
maar door alle lagen van de Organisatie
wordt gedragen.

ALLEEN DAN MAAK JE METERS.

Plenaire afsluiting

JOHN VAN DER SANDEN

RDC
A 12

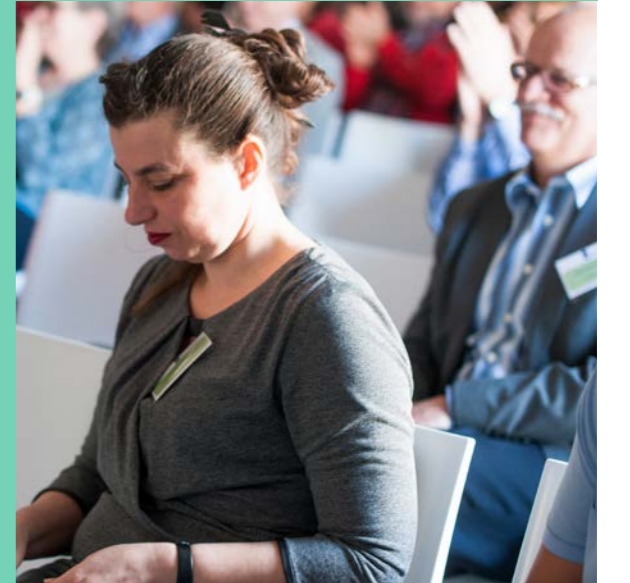
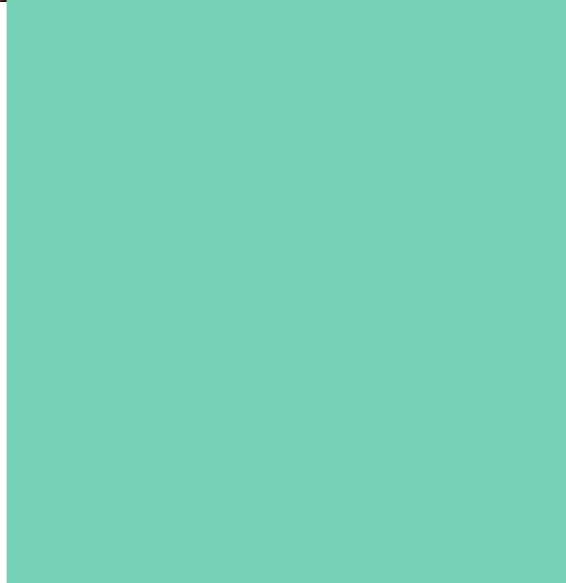
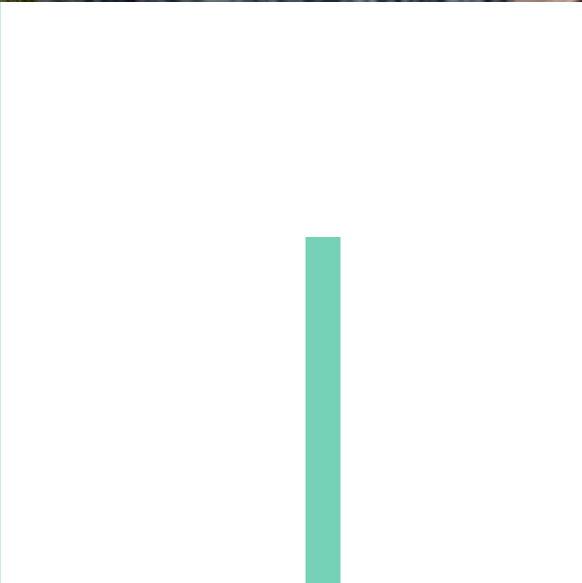
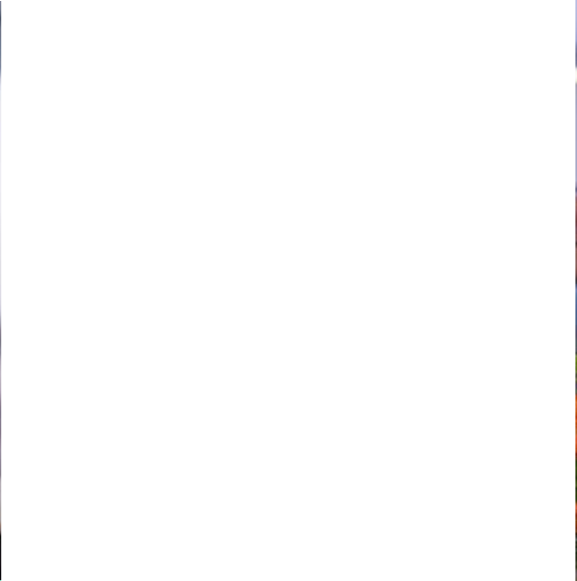
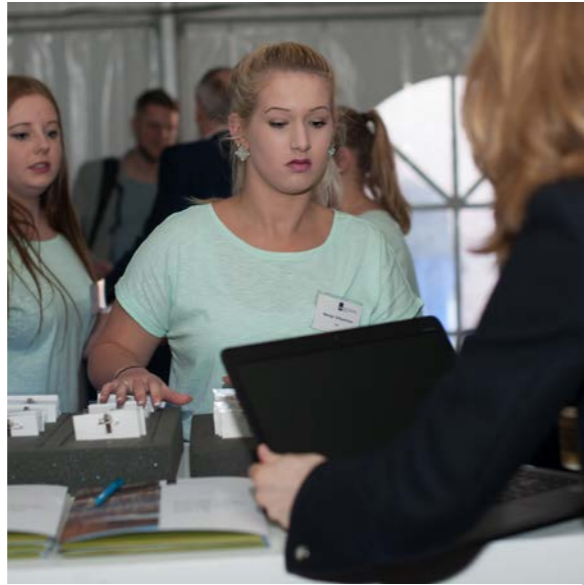
Anne Bunt
Student

Charif M'Sellek
Student

“Het is heel
bijzonder dat alle
betrokken partijen
vandaag het gesprek
zijn aangegaan.”

MONIQUE VOGELZANG
Inspecteur-generaal van het Onderwijs

toezicht

r

vijs

Colofon

Met dank aan

Organisatie

ROC A12 & De Congresbalie

Dagvoorzitter: Boris van der Ham

Panelleden: Alderik Visser, Ivo Siebum, Geert ten Dam & Liesbeth Schöningh

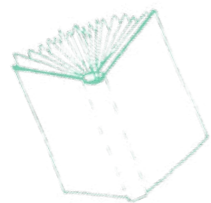
Facilitatoren: Saskia Leijten, Gerard de Vries, Jos

Verkroost, Henk den Boer, Rutger Meijer, Jeroen van Wingerde, Cas Teijssen, Esther Nieuwhuis, Bert Bulder, Jacqueline Brouwer, Gerard Bukkems, Alex Henkens, Christa Broeren, Jet ten Brinke, Ellen Couwenberg, Willem Peijnenburg, Daan Bakx & Ron van der Kooij

Auteurs en onderzoekers

De Staat van het Onderwijs

Stef Böger, Vic van den Broek-d'Obrenan, Carla van Cauwenberghe, Wim Heijkamp, Mineke Laman, Hans Oepkes, Kees Sluis, Monique Visser, Trudie Wick-Campman & Floor Wijnands, Maarten Balvers, Margriet van der Sluis, Francien Berndsen, Bruno Vreeburg, Sander Bot, Jilles van der Maten, Marianne Rensema, Susanne Rijken, Rianne van den Berg, Elma Rohde, Esmee Jonk & Selene Fagel

Auteurs De Staat van de Leerling

Heleen Florijn, Ivo Siebum, Eden Lutz, Jeroen Jacques, Jelle Burger, Meike Legêne, Dennis Heesakkers, Walid El Faddoui, Amal Arab, Yara van Rijswijk, Milan Ambrose, Lucelotte van Kuijk, Fay Harrewijn, Sara Kreijkamp & Parto Sohrabi

Auteurs De Staat van de Leraar

Anniek van Anraad, Jolanda Cuijpers, Lisanne de Gelder, Marjolein Held, Jan Willem Hengeveld, Cheryl Klesser, Floor de Nooij, Alderik Visser, Coby de Vries, Dick van der Wateren, Marcia van der Wens & Marjolein Zwik

Verlaglegging, tekst, fotografie, illustratie, ontwerp

Visuele Notulen

